שנינו במשנה לעיל (מו.), **הָאוֹמֵר לַחֲבִירוֹ** ׳וכו׳ ׳קונם לביתך שאני נכנס ושדך שאני לוקח׳, אם מת הבעלים או שמכרו לאחר, מותר הנודר להיכנס לבית ולידונות מהשדה אחר שיקנה אותה, כיון שכבר אינם של מי שהוא מודר ממנו, ואינם בכלל ׳ביתך׳ ו׳שדך׳. אבל אם אמר הנודר ׳קונם בית זה שאני נכנס ושדה זו שאני לוקח׳, אסור הנודר להיכנס לבית ולידונות מהשדה אחר שיקנה אותה, אפילו אחר שמתו הבעלים או מכרו לאחר, משום שאסר על עצמו ׳בית זה׳ ו׳שדה זו׳, בין אם פלוני הוא בעליו ובין אם לא. דין זה נאמר באדם האוסר את הבית על עצמו, כיון שאדם יכול לאסור על עצמו גם חפץ שאינו שלו. אבל האוסר על חבירו, אינו יכול לאסור עליו אלא חפץ השייך לו, כיון שאין אדם אוסר נכסי חבירו על חבירו.

הגמרא מביאה ספק בענין האוסר את ביתו על חבירו בנדר:

בָּעֵי [־נסתפק] **אֲבִימִי**, האומר לחבירו **קוֹנָם לְבֵית זֶה** השייך לי **שָׁאַתָּה נִכְנָם**, אם **מֵת** המדיר **אוֹ שֶׁמְּכָרוֹ לְאַחֵר**, וכעת הבית אינו שלו, **מַהוּ** – האם המודר עדיין אסור להיכנס לבית או לא. וצדדי הספק הם, **האִם אָדָם אוֹסֵר** – יכול לאסור, **דָּבָר שֶׁעִבְּשָׁיו הוּא בְּרְשׁוּתוֹ** גם על **לְעִתִיד כְּשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ**, שהרי בשעה שהוא אוסר החפץ שייך לו, והמודר יהיה אסור להיכנס לבית אף כשהבית לא יהיה של המדיר, **אוֹ לֹא**, שאינו יכול לאסור אלא על הזמן שהבית הוא שלו, אבל על הזמן שהבית לא יהיה ברשותו לא חל איסורו, שהרי הוא כאוסר נכסי חבירו על חבירו, והמודר יהיה מותר להיכנס לבית כשהוא לא יהיה של המדיר.

רבא מוכיח ש׳אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו׳:

אָמַר רָבָא, תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראיה ממה ששנינו במשנה (בבא קמא קח:), **הָאוֹמֵר לִבְנוֹ קוֹנָם שֶׁאִי אַתָּה נֶהֱנֶה לִי** – שאסר על בנו ליהנות ממנו, **וּמֵת** האב, **יְרָשָׁנוּ** הבן, משום שלא אסר עליו האב את הנאתו לאחר מותו. אבל אם אמר לו בפירוש, קונם שלא יהנה ממנו **בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ** של האב, **וּמֵת** האב, **לֹא יְרָשָׁנוּ** – אסור הבן ליהנות מהנכסים שירש מאביו, כיון שאסר עליו האב את הנאתו במפורש גם לאחר מותו, וירושתו בכלל האיסור. ומוכיח רבא, **שְׁמַע מִינָּהּ** – אתה למד מכאן, **שאָדָם אוֹסֵר** – יכול לאסור, **דָּבָר שֶׁעִבְּשָׁיו הוּא בִּרְשׁוּתוֹ גם על לְעִתִיד כְּשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ**, שהרי האב יכול לאסור את ירושתו על בנו, אף שלאחר מיתתו נכסיו אינם שייכים לו. מסיקה הגמרא, **שְׁמַע מִינָּהּ** – ראיה מוכחת היא שאדם יכול לאסור דבר שברשותו לכשיצא מרשותו.

אחרי שפשט רבא שבאומר לחבירו ׳קונם לבית זה שאתה נכנס׳, אסור המודר להיכנס לבית אפילו אחר שהמדיר מכר את הבית לאחר, נסתפק רמי בר חמא ספק אחר, האם יכול אדם לאסור על חבירו גם את חליפי האיסור:

תָּנַן תָּתָם – שנינו במשנה לקמן (נז.), אדם שהיו מונחים לפניו פירות, ואמר **קוֹנָם פֵּרוֹת הָאֵלּוּ עָלַי**, או שאמר **קוֹנָם הֵן** [־פירות אלו] **עַל פִּי**, או שאמר **קוֹנָם הֵן לְפִי**, **אָסוּר בְּחִילּוּפֵיהֶן** – אם הוחלפו פירות אלו באחרים, או שנמכרו [ואסור ליהנות מהכסף שהתקבל תמורתם], **וּבְגִידּוּלֵיהֶן** – אם פירות אלו נזרעו והצמיחו גידולים אסור לאכול את הגידולים, משום שאסר פירות מסוימים, ועשה אותם כהקדש שגם חילופיו וגידוליו אסורים.

אחר שהובא הדין שהאוסר על עצמו בלשון קונם פירות האלו עלי, נאסר בחילופיהן וגידולידהן, מביאה הגמרא ספק בדין האוסר על חבירו בלשון זו:

בָּעֵי [־נסתפק] **רַמִּי בַּר חָמָא**, אם **אָמַר קוֹנָם פֵּרוֹת הָאֵלּוּ עַל פְּלוֹנִי** – שאסר הפירות בלשון זו על חבירו ולא על עצמו, **מַהוּ בְּחִילּוּפֵיהֶן** – אם החליפן המודר האם נאסר מדרבנן גם בחילופיהן. וצדדי הספק הם, **מִי אָמְרִינַן** – האם אנו אומרים שטעם המשנה (שם) שהגידולים אסורים הוא משום שהנודר התכוון לאסור אף את הגידולים, ואם כן יש לחלק, שדווקא ל**גַּבֵּי דִּילֵיהּ** – כשאוסר בלשון זו על עצמו, **הוֹאִיל וְאָדָם אוֹסֵר** [־יכול לאסור] אפילו את **פֵּרוֹת חֲבֵירוֹ עַל עַצְמוֹ, לכן אָדָם אוֹסֵר** [־יכול לאסור] גם **דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם** כגון חילופין וגידולין **עַל עַצְמוֹ**, אבל **לְגַבֵּי חֲבֵירוֹ, הוֹאִיל וְאֵין אָדָם אוֹסֵר פֵּרוֹת חֲבֵירוֹ עַל חֲבֵירוֹ** משום שיש כאן שתי סיבות שגורעות מכוחו, האחת, שהפירות אינם שלו, והשניה, שחבירו אינו ברשותו לאסור עליו, כך גם **אֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם עַל חֲבֵירוֹ**, כיון שגם בזה יש שתי סיבות המגרעות מכוחו, האחת, שהחליפין עדיין לא באו לעולם, והשניה, שחבירו אינו ברשותו לאסור עליו.

אגרות קודש

ב״ה, י״ב סיון, תשי״ב
ברוקלין.

הוו״ח אי״א נו״נ וכו׳ מוה״ר מנחם מענדל שי׳

שלום וברכה!

זה עתה נתקבל מכתבו, בו מודיע אשר נולד לו בן למזל טוב ונקרא שמו בישראל ע״ש אאמו״ר ז״ל, לאורך ימים ושנים טובות.

והנני בזה להביע ברכתי, אשר הוא וזוגתו שיחיו יגדלוהו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה ומנוחת הנפש ומנוחת הגוף.

כשאהי׳ על הציון של כ״ק מו״ח אדמו״ר זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע, אזכירו ואת זוגתו ואת הרך הנמול שיחיו לבריאות הנכונה ולטוב גשמי ורוחני, ויהי רצון מהשי״ת, אשר כשם שגרם לי קורת רוח ביותר במה שקרא שם בנו בשם אאמו״ר ז״ל, הרי יזכהו השי״ת להיות בקורת רוח ונחת רוח מכל בני ביתו וגם מעצמו שיחיו, הן ממצבם בגשמיות והן ממצבם ברוחניות, ויזכה לבשר תמיד אך טוב וחסד.

בברכת מזל טוב

מ. שניאורסאהן

אוֹ דִילְמָא – שמא הטעם שהגידולים אסורים אינו משום שכוונת הנודר לאסור על עצמו גם את החליפין, אלא **מִשּׁוּם דְּחִילּוּפִין כְּגִידּוּלִין דְּמֵי** – שגזרו חכמים על חילופי איסורי הנאה שיהיו אסורים בהנאה כשם שגידולי איסורי הנאה אסורים. ואם כן **לֹא שָׁנָא** – אין הדין שונה כאשר **הוּא** נאסר מכח הנדר, **וְלֹא שָׁנָא** – ואין הדין שונה כאשר **חֲבֵרוֹ** נאסר מכח הנדר, ובשני האופנים המודר אסור מדרבנן גם בחילופיהן.

הגמרא מוכיחה שהטעם שהחילופין אסורים אינו משום גזירת חכמים, ובאוסר את חבירו מותר המודר ליהנות מחילופיהן:

אָמַר רַב אַחָא בַּר מָנְיוּמִי, תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראיה ממה ששנינו בברייתא, **דְּאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לִיךְ**, שאסר הבעל את אשתו ליהנות ממנו, ואינה יכולה ליזון משלו, לִוָּוֹת האשה מאחרים עבור מזונותיה, **וּבַעֲלֵי חוֹבִין** שהלוו לה **בָּאִין וְנִפְרָעִין** מן הבעל, שהרי אף שהיא אסורה ליהנות מן הבעל, עדיין הוא משועבד לה, והמלוים יכולים לגבות ממנו עבור מה שהלוו לה. ונמצא שהאשה אינה נהנית מן הבעל. ומבארת הגמרא, **מַאי טַעֲמָא** – מה הטעם שהתירה הברייתא לעשות כן **שַׁבַּעֲלֵי חוֹבִין** מלווים לאשה **וְנִפְרָעִין** מן הבעל, הלא המעות שהאשה קיבלה מיד המלוה הן חילופי מעותיו של הבעל האסורים עליה, שהרי בשעה שהיא לותה השתעבדו מעותיו של הבעל תמורת ההלואה, וזה כאילו שמחליפה את נכסי הבעל בממון ההלואה, **לָאו** – וכי הטעם **מִשּׁוּם דְּחִילּוּפִין לָאו כְּגִידּוּלִין דְּמֵי**, ולכן במדיר את אשתו אין החילופין נאסרים על האשה. ואם נאמר כן, הוא הדין גם באומר 'פירות אלו על פלוני' שחילופיהן מותרים.

דוחה הגמרא, **אֲמַר רָבָא**, **דִּילְמָא** – שמא אפשר לדחות, שדווקא כשהמודר בא להחליף איסורי הנאה בידים **לְכַתְּחִילָּה**, **הוּא דְּלָא** הותר להחליפם, ואם החליף אסרו עליו רבנן ליהנות מן החליפין, אבל **וְאִי עָבַר**, **עָבַר** – אם לא החליפם ממש, אלא רק בדיעבד נעשו חליפין, כגון אשה זו שבשעה שקיבלה את ההלוואה עדיין לא היו המעות חליפין של נכסי הבעל, ורק לאחר מכן כשהבעל פורע את מה שלוותה נהפכים המעות לחליפי מעות הבעל, באופן כזה לא אסרו חכמים את המודר ליהנות מהחליפין.

הגמרא מוסיפה להוכיח ממשנה שחילופין אינם כגידולים:

אֶלָּא תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראיה ממה ששנינו במשנה (קידושין נו:) **הַמְקַדֵּשׁ** את האשה **בִּפֵּירוֹת עֲרֵלָה**, **אֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת**, משום שאיסורי הנאה אין להם דין ממון ונמצא שלא היה כאן כסף קידושין, אבל אם המקדש **מָכָרָן** [את פירות הערלה] **וְקִידֵּשׁ** את האשה **בִּדְמֵיהֶן**, **הֲרֵי זוֹ מְקוּדֶּשֶׁת**. ומוכיחה הגמרא, שאם נאמר שחליפי איסורי הנאה אסורים למחליף, אם כן דמי הערלה אסורים על המקדש, ואם קידש בהם אשה לא יוכל לקיימה אלא אם כן יקדשנה פעם שניה, שהרי האשה עצמה היא חליפי החליפין של הערלה ואסורה עליו [שחליפי חליפין דינם כחליפין], אלא מוכח מכאן שהחליפין מותרים למחליף.

דוחה הגמרא, **הָכָא נַמִּי** – גם כאן יש לומר כמו שדחינו לעיל, **שׁלָכַתְּחִילָּה** – רק מחליפין עצמם **הוּא דְּלָא** הותר המחליף ליהנות, משום שרבנן אסרו אותם עליו, אבל **וְאִי עָבַר** – אם עבר ונהנה מהחליפין על ידי שהחליפם בדבר אחר, וכגון שקידש בהם את האשה, **עָבַר** – מותר הוא ליהנות מהאשה, משום שרק את החליפין עצמם אסרו עליו חכמים אבל חליפי החליפין מותרים, ואין להוכיח מכאן שהחליפין עצמם מותרים בהנאה.

משנה

משנה זו כהמשך למשנה הקודמת, מבארת מה דינם של דברים השייכים לרבים, האם המודר מהיחיד מותר להשתמש בהם, או לא.

האומר לחבירו **הֲרֵינִי עָלֶיךָ חֵרֶם**, והאומר הוא מאנשי הגליל, שכשהם אומרים 'חרם' סתם כוונתם להחרים לבדק הבית, וכוונתו לאסור את עצמו על חבירו כהקדש, **הַמּוּדָּר אֲסוּר** ליהנות מהמדיר. האומר לחבירו **הֲרֵי אַתְּ עָלַי חֵרֶם**, ואסר הנאת חבירו על עצמו כהקדש, **הַנּוֹדָר אָסוּר** ליהנות משל חבירו.

האומר לחבירו **הֲרֵינִי עָלֶיךָ** חרם **וְאַתְּ עָלַי** חרם, **שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין** ליהנות כל אחד משל חבירו. **וּשְׁנֵיהֶם** [המודרים זה מזה] **מוּתָּרִין** ליהנות **בְּדָבָר שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל**, משום שהדברים שעשאום עולי בבל, הפקירו אותם לשימוש כל ישראל, ואינם שייכים לאף אדם, ולכן אין זה נחשב שנהנה משל חבירו.

אגרות קודש

ב"ה, ט"ו תמוז, תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מד' תמוז בו כותב שלומד ב... ויש מפריעים בעדו בטענה שהוא צריך לעזור בפרנסת הבית.

הנה הרי ידוע פסק תוה"ק שהדרך שהאיש הישראלי יקבל פרנסתו שזהו תלוי רק בהשם יתברך הזן ומפרנס לכל הרי זה בא כמש"נ אם בחקתי תלכו ופירש"י שתהיו **עמלים** בתורה, ובמילא מובן שמה שילמוד תורה וילמוד במסירה ונתינה הדרושה וכלשון רז"ל שתהיו **עמלים** בתורה הרי דוקא ע"ז תקוים הבטחת הקב"ה יתי' ויתעלה ונתנה הארץ יבולה וגו' ברכת השי"ת בכל המצטרך לאדם ולמשפחתו. ולא כמו שאומרים שעל ידי זה שיפסיק מלימוד התורה ח"ו ירבה לו הקב"ה נותן התורה פרנסה והאריכות אך למותר, ויכול להראות מכתבי זה להנהלת הישיבה ובטח גם הם יוכלו להשפיע על הוריו שיחיו בכיוון האמור לעיל והשי"ת יצליחו לבשר טוב בכל הנ"ל.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א
מזכיר